

N:o 11.

Af herr **S. J. Kardell** m. fl., om beviljande af ett anslag å 50,000 kronor såsom bidrag till uppförande af ny byggnad för allmänna läroverket i Östersund.

År 1891 föreslog Kongl. Maj:t Riksdagen att såsom bidrag till uppförande af ny byggnad för allmänna läroverket i Östersund bevilja ett anslag af 100,000 kronor. I sitt utlåtande n:o 9 hemställde statsutskottet, att denna Kongl. Maj:ts framställning icke måtte af Riksdagen bifallas; medan fyra reservanter gjorde den hemställan, att Riksdagen måtte på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts framställning, att Riksdagen såsom bidrag till uppförande af ny byggnad för allmänna läroverket i Östersund beviljade 50,000 kronor under vilkor, att Östersunds stad tillhandahölle lämplig tomt för byggnaden, samt att hvad utöfver nämnda belopp för ändamålet erfordrades anskaffades utan statsverkets betungande, och att af berörda belopp på extra stat för år 1892 anvisades 17,000 kronor.

Vid ärendets föredragning i kamrarne beslöt Första Kammaren för sin del i öfverensstämmelse med reservanternas hemställan, medan Andra Kammaren anslöt sig till utskottets hemställan, hvilken sålunda blef Riksdagens beslut.

Såväl af utskottsbetänkandet som af diskussionen i kamrarne framgår, att till grund för afslaget låg hufvudsakligen en farhåga för, att ett bifall till den kongl. propositionen skulle skapa ett besvärande prejudikat

för framtiden, hvarjemte framhölls, att staden Östersund vore ett rikt samhälle, emedan denna stad skulle hafva betydande inkomster dels af bränvinshandeln, dels af tullmedlen.

Då vi äro öfvertygade derom, att här icke alls kan blifva tal om något prejudikat, och då vi veta, att det senare påståendet icke är med det verkliga förhållandet öfverensstämmande, så våga vi härmed genom en motion åter draga frågan under Riksdagens ompröfning.

Det finnes ingen provins i Sverige, som i förhållande till sin folk-mängd och sina ressurser fått betala så mycket, för att få en statsbana framdragen öfver sin mark, som Jemtland. Det bidrag, som sålunda lemnades, var ett helt och hållet frivilligt offer för att få en vigtig och eftersträfvad kommunikation till stånd. Derför uttalade också då varande civilministern, vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t, den mening, att denna provinsens uppoffring för jernvägsanläggning kunde i framtiden, då lägligt tillfälle dertill gäfves, i en eller annan form återgäldas orten. Om nu Riksdagen infriar det visserligen obestämda löfte om ersättning, som på sådant sätt af regeringen då gafs, så lärer väl icke kunna sägas, att något nytt prejudikat sålunda skulle uppstå.

Uppgiften om staden Östersunds stora inkomster tarfvar äfven rättelse. Det är icke sant, att denna stad åtnjuter någon tolagssersättning, ehuru den numera är stapelstad och i denna sin egenskap uppfört och tillhandahåller staten tull- och packhus af sten. I likhet med ett fåtal andra städer, som på den sista tiden förvärfvat stapelstadsrätt, har nemligen icke heller Östersund erhållit något anslag af tullmedlen, en förmån, som deremot ej mindre innehafves af de 30 äldre stapelstäderna, än äfven beviljats nio andra städer, hvilka efter år 1857, då tolagssersättning eller anslag af tullmedlen trädde i stället för den gamla tolagen, intagits i stapelstädernas klass.

Enligt kommerskollegii utlåtande af den 31 december 1838 hade tolagen blifvit stapelstäderna gifven till aflöning åt embets- och tjenstemän, till byggande och underhåll af tull- och packhus, *till uppförande och underhåll af skolhus och gymnasium* m. m. Vid Östersunds tullkammare erlägges årligen i tullavgifter omkring 300,000 kronor, hvilket belopp utan någon afkortning kommer statsverket till godo. Om denna stad blefve likställd med de flesta öfriga stapelstäderna, skulle den till bestridande af nämnda omkostnader erhålla af dessa medel fem procent eller omkring 15,000 kronor årligen. Ett anslag till staden Östersund en gång för alla af 50,000 kronor såsom bidrag till uppförande af skolhus uppväger således

icke på långt när de ekonomiska fördelar, som samma stad skulle hafva af tullmedlen, om den befunne sig i samma gynnade ställning, som flertalet af de öfriga stapelstäderna.

Vid sådant förhållande är statens hjälpande mellankomst härvid så mycket mera naturlig, som skyldigheten att uppföra nya läroverkshus i främsta rummet tillkommer stiftens byggnadskassor, så vida ej annat i vissa särskilda fall är bestämdt, men dessa byggnadskassors inkomster numera så reducerats, att de omöjligt kunna fullgöra nämnda skyldighet. Dessutom har Hernösands stifts byggnadskassa uttömts i och för uppförande af nytt läroverkshus i Hernösand, en stad, som tillika är i åtnjutande af tolagsersättning.

Vi skulle icke hafva besvärat Riksdagen med denna frågas återupptagande redan nu, om den icke såväl af pedagogiska som af hygieniska skäl kräfde den skyndsammaste lösning. Att det nu varande med tillskott dels från stiftets byggnadskassa, dels från länet uppförda och delvis ursprungligen till ett annat ändamål afsedda skolhuset endast i mycket ringa grad uppfyller de fordringar, man bör ställa på en sådan lokal, är till fyllest framhållet i den kongl. propositionen till förlidet års Riksdag, till hvilken vi härmed anhålla att få hänvisa. — Äfven de hygieniska förhållandena äro högst bedröfliga. Det har händt, att sjukliga lärjungar af läkare förbjudits att fortsätta med att deltaga i lektionerna i denna skola, emedan den i skolrummen rådande osunda luften skulle varit mycket farlig för dem. Ensamt denna omständighet gör en snar nybyggnad till en tvingande nödvändighet.

Den 4 mars 1886 faststälde Kongl. Maj:t ritning till ny byggnad för allmänna läroverket i Östersund, och skulle enligt kostnadsförslaget denna byggnad komma att kosta omkring 200,000 kronor. På sjelfva orten kunna, enligt specificerad uppgift i den nådiga propositionen till förlidet års Riksdag, skaffas omkring 100,000 kronor. Således skulle behövas ett tillskott af inemot 100,000 kronor. Men då vi icke våga hoppas, att detta års Riksdag skall vara villig att anslå ett större belopp, än hvad Första Kammaren förlidet år för sin del beviljade eller 50,000 kronor, och då vi vidare i öfverensstämmelse med fjolårets reservanter anse det för möjligt, att åtskilliga förenklingar i ritningen kunna vidtagas, och kostnaden för byggnaden till följd deraf nedbringas, så våga vi härmed, anslutande oss till den af desse herrar reservanter gjorda hemställan, hos Riksdagen vördsamt anhålla,

att Riksdagen måtte bevilja ett anslag, stort femtio tusen kronor såsom bidrag till uppförande af ny byggnad för allmänna läroverket i Östersund, under vilkor att Östersunds stad tillhandahåller lämplig tomt för byggnaden, samt att, hvad utöfver nämnda belopp för ändamålet erfordras, varder utan statsverkets betungande anskaffadt; och af berörda belopp på extra stat för år 1893 anvisa 17,000 kronor.

Stockholm den 25 januari 1892.

S. J. Kardell.

J. Bromée.

J. Nordin.
